

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 911.375.4 (477)

Л.Г. Руденко, І.Г. Савчук

КЛАСИФІКАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ФУНКЦІЙ МІСТ ТА ЇХ ПРОЯВ В УКРАЇНІ¹

Л.Г. Руденко, І.Г. Савчук

КЛАССИФИКАЦИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ФУНКЦИЙ ГОРОДОВ И ИХ ПРОЯВЛЕНИЕ В УКРАИНЕ

Институт географии Национальной академии наук Украины, Киев

Проведенный анализ существующих методологических подходов к классификации международных функций городов показал, что единого понимания принципов и критериев их выделения в общественной географии не существует. В Украине соответствующие исследования мало развиты и сосредоточены преимущественно на изучении роли столицы государства. На различные аспекты социально-экономического развития государства и его городов напрямую влияют глобализационные процессы, что нашло свое проявление в формировании у ведущих отечественных городов основных составляющих международных функций. Наиболее они развиты в Киеве под влиянием столичного фактора.

Ключевые слова: международные функций городов; классификация; города Украины.

L. Rudenko, I. Savchuk

CLASSIFICATION OF INTERNATIONAL CITY FUNCTIONS AND THEIR MANIFESTATIONS IN UKRAINE

Institute of Geography of the Ukraine National Academy of Sciences, Kyiv

The analysis of existing methodological approaches to classification of the international functions of cities showed that there is no common understanding of the principles and criteria for their selection in social geography. In Ukraine, such studies are not developed and primarily focused on the role of the state capital. Globalization processes directly affect various aspects of the state and its cities' socio-economic development which found its manifestation in formation of the main international functions components in the country's leading cities. They manifest the most in Kyiv, under the influence of the capital factor.

Keywords: international functions of cities; classification; Ukrainian cities.

Актуальність дослідження

У сучасному глобалізованому світі міжнародні зв'язки держав, регіонів і окремих міст істотно впливають на їх функціонування й розвиток. Глобалізація породила нові форми їх взаємодії. При цьому особливу роль відіграють певні міста, які у силу різних причин стали центрами міжнародного політичного, культурного, економічного життя не тільки своїх країн, а й цілих частин світу. Зосередження у таких глобальних містах штаб-квартир провідних міжнародних, міжурядових, відомчих організацій і банків надає їм додаткові переваги у своєму розвитку і формуванні стійких різноманітних мереж, які їх пов'язують з іншими містами як усередині країни, де вони розташовані, так і за її межами. Дослідження цих процесів є актуальним напрямом суспільної географії.

Вивченість питання

Вихідні теоретико-методологічні й методичні положення цього напрямку геоурбаністики, що дос-

ліджує міжнародні функції міст, насамперед економічні, були розроблені на початку 90-х рр. ХХ ст.

Нині ці дослідження спрямовані переважно на поглиблення вивчення національної специфіки прояву міжнародних процесів та їх форм у певних містах окремих країн (посилання на публікації далі по тексті). При цьому науково-дослідницька мережа GaWC (Globalization and World Cities – Глобалізація і світові міста) у нових публікаціях не лише поновлює дані щодо нових міст світу, а й проводить докладні дослідження міст в окремих його регіонах з метою розкриття певних особливостей прояву впливу процесу глобалізації на їх розвиток (наприклад, [21, 31]). У роботах геоурбаністів головний акцент зроблено на вивчення ролі та значення зв'язків, що з'єднують певне місто з іншими провідними містами. Водночас, за винятком спеціального дослідження виконання містами міждержавних функцій (на прикладі м. Берлін), проведеного А. Лапортом [27], ця частина міжнародних функцій міст не розкрита у сучасній геоурбаністиці.

В Україні відповідні дослідження глобалізації провела С.О.Маруняк [13], яка у [8, с. 21-34] спеціально дослідила специфіку прояву впливу цього

¹Дослідження проведено у рамках міжнародної науково-дослідницької групи «Міські простори і мережі» (Розпорядження Президії НАН України № 160 від 13.03.2014 р.).

процесу на розвиток Києва. Спираючись на методологію і методику дослідження глобальних міст групи GaWC, П.П. Баранцев дослідив рівень інтеграції українських міст у відповідні світові мережі у 2010 р. [1]. Вплив глобалізації на розвиток різних аспектів функціонування Києва з географічних позицій розкрито у публікаціях О.Л. Дронової [8, с. 143-151] та К.В. Мезенцева і Н.І. Мезенцевої [14].

Загальні відомості щодо виділення глобальних міст відповідно до їх типології, запропонованої GaWC, подано у статті Г.В. Чернової, Ю.В. Касянчука [19], а стосовно впливу глобалізації на розвиток технопарків і технополісів – у статті І.М. Вороніна [3], проте в обох роботах відсутній аналіз вітчизняних міст. А.Фільваров і А. Плешкановська [20] вказують на зміни, що відбулись у планувальній структурі провідних міст світу, зумовлених глобалізацією, відповідні зміни у Києві розкрито у [16, с. 188-190].

Єдиною спробою серед вітчизняних дослідників проаналізувати відповідність українського міста критеріям його віднесення до глобальних міст, була публікація І.В. Дунаєва й О.М. Кірюхіна стосовно Харкова [7].

На основі критичного аналізу публікацій мережі GaWC російські вчені Н.А. Слука [17] й А.І. Трейвиш [12] розробили власні методологічні підходи до вивчення міжнародних функцій провідних міст світу та Європи. Вони акцентують увагу на необхідності звернути більшу увагу на людність міста, значення міграційних процесів (у т.ч. міжнародних), на доцільність більшого врахування ролі міст у світовому геополітичному просторі.

На основі їх теоретико-методологічних розробок А.В. Курасов досліджував міста Німеччини і Росії за показниками «великоміського» і «глобальноміського» індексів та запропонував власну типологію відповідних міст за рівнем їх глобалізації [11]. Питання функціональної класифікації міст країни з урахуванням їх міжнародних функцій (на прикладі Бельгії) розкрив А.С. Костюченко [9]. Він виділяє їх в окремий тип – «багатофункціональні центри міжнародного значення», який відповідає критеріям глобального міста [9, с. 159].

Метою цієї публікації є висвітлення методологічних аспектів класифікації міст за міжнародними функціями та напрямів оцінювання їх для провідних міст України.

З а в д а н н я : розкрити зміст поняття «міжнародні функції міст», дати огляд сучасних теоретико-методологічних підходів до їх вивчення у суспільній географії, провести аналіз міжнародних функцій провідних вітчизняних міст.

Понятійно-термінологічний апарат дослідження міжнародних функцій міст

Представники вітчизняної школи урбаністики під «*міськими функціями*» розуміють «різні види

діяльності на міській території», під «*класифікацією міст*», відповідно, – «розподіл міст за будь-якою однією ознакою», а під «*типологією міст*» – «розподіл міст за сукупністю ознак, вищий ступінь класифікації, який дозволяє дати комплексну, синтетичну характеристику міст та їх систем» [10, с. 320-321, 329].

Найчастіше використовують функціональну типологію міст за провідним видом економічної діяльності. Проте такий підхід унеможливує виділення міжнародної функції як типологічної ознаки, адже вона є зовнішньою додатковою ознакою певної господарської діяльності у рамках відповідного виду економічної діяльності. Так само міжнародні функції неможливо виділити і при застосуванні інших типологій міст, які використовують вітчизняні урбаністи, – генетичної (поділ міст за часом заснування), генезою господарських функцій, еволюцією планувальної структури, перспективним розвитком й економіко-географічним положенням. Лише у типології міст за ступенем їх участі у географічному поділі праці виділяють окремий тип міст, що беруть участь у міжнародній торгівлі. Зрозуміло, що вона є лише одним з часткових видів міжнародних функцій. Це питання залишається мало вивченим у вітчизняній географії.

У публікаціях представників західних наукових географічних напрямів набула поширення типологія міст за виконанням ними різноманітних функцій у рамках процесів глобалізації («*глобальні міста*») і мондіалізації («*світові міста*»). При їх вивченні слід згадати методологічні прийоми і методи дослідження інших суспільних наук, таких як соціологія і політологія. Зокрема, термін «глобальне місто» запровадила С. Сассен у 1991 р. для трьох міст світу – Нью-Йорка, Лондона і Токіо на основі вивчення насамперед фінансових зв'язків міжнародного характеру.

Відмінності між поняттями «глобальне місто» і «світове місто» лежать у самому розумінні таких наріжних понять вивчення міжнародних зв'язків, як світова економіка (сукупність національних економік) і глобальна економіка (частина світової економіки, що складається з економічно пов'язаних між собою частин, розміщених у різних країнах транснаціональними і мультинаціональними компаніями). Мондіалізація включає не лише економічний аспект, а й культурний, соціальний та інші зміни, які відбуваються у суспільстві під впливом нарощування інтенсивності міжнародних зв'язків, у т.ч. між містами. На основі такого трактування глобалізації і мондіалізації С. Горра-Гобен чітко виокремлює два різних типи міст – глобальні й світові [24, р. 33]. Цей термін вперше використав для опису Нью-Йорка як культурного центру космополітичної культури ще П. Геддес у 1899 р. [24, р. 39]. П. Голл виділяв такі міста за їх політич-

ною і торговельною роллю, рівнем розвитку інфраструктури, транспорту і зв'язку, фінансової діяльності, культури і вищої школи [30].

Відповідні напрацювання у 90-х рр. ХХ ст. стали основою формування епістемологічної бази вивчення міжнародних функцій міст, що забезпечила можливість розробити різні аспекти цієї важливої проблеми функціонування провідних міст окремих країн.

Варто зазначити, що виконання міждержавних функцій міст в українській географічній науці не було предметом спеціального вивчення. Окремі елементи вивчення міжнародних функцій міст були побіжно розкриті при аналізі окремих міст України ([4, 6-8]).

Методологічні аспекти класифікації міст за міжнародними функціями

Міжнародні функції найбільш розвинені у глобальних містах, які є ядрами світової економіки. Це спричинює істотні зміни у структурі зайнятості у них, зосередженні у таких містах низки унікальних і рідкісних видів послуг, які надають спеціалізованим міжнародним організаціям і дипломатичним представництвам іноземних держав. Залежно від ступеня розвитку сегмента сфери послуг, пов'язаного з реалізацією міжнародних функцій міста, виділяють різні типи міст.

При класифікації міст за міжнародними функціями спираються на аналіз різнопланових міждержавних відносин. Міста беруть в них участь у рамках реалізації зовнішньої політики держави. При цьому особлива роль відводиться столиці країни, в якій зазвичай зосереджені акредитовані дипломатичні представництва, а також знаходяться представництва міжнародних організацій.

Міжнародні функції міста реалізуються також у зосередженні в них штаб-квартир чи філій транснаціональних і мультинаціональних компаній, наявності спеціалізованих підприємств третинного сектора, що надають послуги відповідно до міжнародних стандартів.

Зокрема, виділяють окремий тип центрів керування світовою економікою, в яких функціонують світового значення міжнародні аеропорти та діє розвинута спеціалізована мережа послуг вищого рівня, що зумовлює відповідні зміни у структурі зайнятості такого міста.

У більшості міст діють лише окремі складові доволі різноманітних спеціалізованих послуг міжнародного значення, що дозволяє зробити важливе теоретичне узагальнення – не існує окремого єдиного класу міжнародних міст, отже їх можна вивчати з географічних позицій шляхом розкриття різноманіття й інтенсивності виконаннями ними міжнародних функцій.

Існуючі класифікації міст за міжнародними функціями

Найвідомішою є класифікація глобальних міст, розроблена GaWC під керівництвом П. Тейлора (1998). Вона базується на розрахунку сумарного показника рангу для 526 міст у трьох групах (α , β , γ) за ступенем їх залучення до надання міжнародних консалтингових, фінансових, рекламних, юридичних послуг і розміщення установ фінансово-банківської сфери. Україна представлена в останній такій класифікації (2012) лише Києвом (рейтинг $+\beta$) [31].

Відомою є рангова класифікація за індексом глобалізації міст консалтингової компанії «А.Т.Керні» (А.Т. Kearney). В її основу покладено підрахунок балів, що відповідають місцю 86 міст у світі за кожним із 26 показників, об'єднаних у п'ять блоків: ділова активність, людський капітал, інформаційний обмін, культурний досвід, політична участь [25].

Водою рейтингових класифікацій є їх виразний механічний підхід, адже при визначенні сумарного показника не береться до уваги інтенсивність розвитку певної ознаки чи важливість відповідного міста у певному виді міжнародної діяльності.

Серед інших методологічних підходів можна назвати типологію столиць щодо виконання ними міжнародних функцій, розроблену Ж. Кіршем [26]. Він виділяє такі їх типи: метрополія зі світовим впливом (наприклад, Париж); національний центр розвинутої країни (Брюссель), національний центр країни, що розвивається (Ліма); виключно місце розташування уряду, без виконання інших функцій (Оттава); колишня столиця (Санкт-Петербург). У цій типології поєднані два критерії – рівень економічного розвитку країни і рівень розвитку міжнародних функцій, тому її не можна використовувати при вивченні виконання міждержавних функцій містами однієї країни.

З позицій геоісторії роль міст у реалізації міжнародних функцій докладно розглянув Ф. Бродель [2]. Він виділяє такі їх типи: центр економіки світу; центр, пов'язаний з центром економіки світу – головний зовнішньоторговельний центр країни; національні політичні центри, в яких зосереджені установи міждержавної взаємодії.

Дж. Фрідман здійснив теоретичне обґрунтування відділення світових міст і розробив методологічний апарат визначення головних ознак таких міст [23, р. 22]:

- 1) велика людність;
- 2) розміщення у ньому штаб-квартир найбільших ТНК світу;
- 3) зосередження штаб-квартир міжнародних економічних і політичних організацій;
- 4) визнання як світового фінансового центра;

5) значення як важливого центра світової обробної промисловості;

6) функціонування великого транспортного і комунікаційного вузла світового значення;

7) наявність високорозвинутої сфери ділових послуг.

С. Розенблат, з позицій вивчення реалізації міжнародних бізнес-функцій, розглянула всі французькі міста з людністю 35 тис. осіб і більше (за винятком Парижа). Вона виділяє такі міжнародні функції міст [28, р. 298]:

1) доступність авіаційного зв'язку для пасажирів і наземним транспортом для товарів;

2) наявність і доступність цін на офісні й виробничі приміщення;

3) економічне зростання у місті, наявність у ньому підприємств-експортерів та діючих іноземних компаній;

4) відкритість для іноземців освітніх і наукових закладів;

5) наявність сприяння з боку органів влади іноземним компаніям;

6) сприятливі умови для проживання іноземців та короткочасного перебування ділових людей;

7) розвинуте культурне і спортивне життя;

8) регулярне проведення міжнародних заходів.

Для кожного з них було запропоновано певні кількісні показники, що дозволяють провести наукове дослідження із застосуванням апарату математичної статистики.

Цікавою є типологія міст за рівнем розвитку у них міжнародних функцій під впливом процесу глобалізації, запропонована для країн, що розвиваються, С. Вакяні-Маркуццо [29, р. 56]:

1) Постіндустріальні міста, в яких зосереджено населення, зайняте у третинній сфері, що тісно пов'язана з діяльністю мультинаціональних компаній. Ці компанії мають у них свої штаб-квартири, а це зумовлює розвиток банківських послуг і послуг з управління на найвищому рівні, зосередження найсучасніших науково-дослідних робіт у формі наукових центрів і технополісів (наприклад, Токіо). Ці міста є ядрами поліцентричних агломерацій з виразною функціональною спеціалізацією різних їх частин.

2) Промислові міста з різноманітною індустрією, створеною на базі залучення прямих іноземних інвестицій завдяки винятково сприятливим умовам для діяльності закордонних компаній (наприклад, Шанхай). Такі міста є центрами певних регіонів, у яких зв'язки між економічними агентами описуються моделлю «центр-периферія», що інтегрована у світогосподарські зв'язки.

3) Транскордонні міста – перевалочні бази світового значення – центри транзитної торгівлі, які виникають на основі використання вигідного транспортно-географічного положення окремих

міст у світі й тісно інтегровані у міжнародні логістичні й виробничі процеси.

На пострадянському просторі використовують лише класифікацію глобальних міст GaWC. Уперше докладно міжнародні функції міст світу з цих позицій розкрив Н.А. Слука [17]. Спираючись на напрацювання попередників з англо-саксонської наукової школи, він акцентує увагу лише на виконанні містами економічних функцій у світовому господарстві. При цьому він запроваджує такий термінологічний ряд (за значенням міста у різних системах господарювання): локальний центр – метрополія – міжнародне місто – світове місто – глобальне місто [17, с. 46]. Проте ні в цій, ні в інших своїх публікаціях з питань вивчення глобальних міст [5, 17, 18] він не наводить чітких типологічних ознак складових цього ряду.

Важливим нововведенням Н.А. Слуки у дослідженні глобальних міст є акцентування уваги на істотних змінах в етнічній і професійній структурі міського населення провідних міст світу [17, 18]. Значні трансформації у демографічних процесах призводять до утвердження у таких містах доволі відмінної від інших міст відповідної країни демографічної і соціально-економічної структури населення. Велике методологічне значення має розроблена вченим графічна модель розміщення міжнародних функцій у внутрішній структурі глобального міста та її теоретичне обґрунтування на прикладі провідних міст світу [17].

А.І. Трейвіш акцентує увагу на необхідності врахування при аналізі міжнародних функцій глобальних міст, виділених за методикою GaWC, також поняття «глобального опорного каркасу населення світу» та інших традиційних для російської наукової школи геоурбаністики понять та методологічних підходів, а його учень А.В. Курасов запроваджує індекс глобальності великих міст [12]. При цьому вони пропонують додатково до показників GaWC також враховувати такі показники ступеня їх глобалізованості [12, с. 53]:

1) людність міста;

2) ВВП міста;

3) кількість міжнародних організацій і зустрічей, що регулярно проходять у місті;

4) наявність у місті штаб-квартир 500 провідних компаній;

5) привабливість міста для введення бізнесу (за опитуванням топ-менеджерів найбільших у світі компаній);

6) сумарна пропускна здатність оптико-волоконних ліній міста;

7) міжнародний потік авіапасажирів через його аеропорти.

Відповідні розрахунки А.В. Курасов й А.І. Трейвіш провели на прикладі міст Західної і Центральної

Таблиця 1. Демографічні процеси у провідних містах України

Місто	Чисельність населення, млн осіб		Зміна чисельності населення, %
	2001 р.	2013 р.	
Київ	2,6	2,8	+8,65
Дніпропетровськ	1,1	1,0	-9,47
Донецьк	1,1	1,0	-12,17
Львів	0,7	0,8	+8,37
Одеса	1,0	1,0	+0,64
Харків	1,5	1,4	-3,65

Європи, вказуючи на принципову неможливість застосування цього методологічного апарату для країн СНД не лише через брак відповідних статистичних даних, а й через значні проблеми у розвитку самих міст на пострадянському просторі, відсутність адаптованих для країн СНД теоретико-методологічних підходів та методичних розробок із позицій географічної науки. Зокрема, запропонована А.В. Курасовим [11] методика вивчення Москви і Санкт-Петербурга не може бути поширена на інші пострадянські міста через їх неспівмірність. Тому немає підстав ототожнювати поняття «світове місто» і «глобальне місто», безпідставною є й спроба вважати обидва ці терміни синонімами поняття «метрополія» [6].

Міжнародні функції провідних міст України (напрями оцінювання і становище)

У нашому дослідженні ми намагались на основі узагальнення існуючих методологічних підходів та реалій сучасності, проаналізувати динаміку і змістовне наповнення міжнародних функцій провідних міст України. Визнані раніше головні функції, що виконуються містами, економічні та неекономічні, нині втрачають чітке розмежування.

Ще на початку ХХІ ст. виділяли такі функціональні типи міст України [15, с. 262]: столичний центр; найважливіші поліфункціональні центри держави – центри регіональних систем розселення; поліфункціональні міста – центри обласних субрегіональних систем розселення; багатогалузеві промислові міста – центри локальних систем розселення; промислово-транспортні міста – центри локальних систем розселення; курортно-промислові міста – центри локальних систем розселення; переважно одногалузеві міста – центри локальних (районних і місцевих) систем розселення; міста із слабкорозвинутою промисловістю – центри локальних (районних і місцевих) систем розселення; міста, з яких населення виселене після Чорнобильської катастрофи.

Трансформації суспільної діяльності, форм гос-

подарювання і власності, розвиток міст в умовах перманентної кризи докорінно змінили існуючу класифікацію. Разом з тим, за зовнішнім чинником впливу на державу, що проявився в діловій активності не тільки столиці, а й окремих міст, у потребі посилення обміном інформацією, політичної співпраці з різними державами, посилення культурологічних зв'язків тощо на стадії становлення знаходяться їх міжнародні функції. Насамперед вони проявляються у поліфункціональних центрах держави – центрах міжрегіональних систем розселення, яким властива тенденція зростання чисельності населення (табл. 1).

При оцінюванні міжнародних функцій провідних міст слід враховувати наявність представництв іноземних держав. Нині в столиці України функціонують 70 посольств, 4 тимчасово повірених. В інших провідних містах функціонують генеральні й почесні консульства (табл. 2).

Функціонування цих представництв сприяє зміцненню міжнародних функцій міст ділового, наукового, економічного, культурного, торгового та рекреаційного характеру.

Останніми роками в Україні значно збільшилась кількість представництв міжнародних організацій та структур: ООН, Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Організації безпеки та співробітництва в Європі, Ради Європи, НАТО, Європейського інвестиційного банку, Європейського банку реконструкції та розвитку, Міжнародної організації з міграції, Місії міжнародного комітету Червоного хреста, ЄС та ще багато європейських і світових структур (майже 35). Більшість із них базуються у столиці держави.

Представництва міжнародних організацій та структур сприяють посиленню міжнародних функцій міст економічного, торгового, промислового, наукового, військового характеру.

Посиленню економічних і торговельних міжнародних функцій міст сприяє наявність в окремих містах представництв транснаціональних корпорацій. Серед них можна виділити Alcatel,

Таблиця 2. Наявність представництв зарубіжних держав у провідних містах України*

Представництва	Київ	Дніпропетровськ	Львів	Одеса	Харків
Посольства і тимчасово повірені	74	–	–	–	–
Генеральні консульства	–	–	4	10	2
Почесні консульства	–	–	11	7	5
Представництво (у т.ч. штаб-квартира) міжнародної організації	–	–	18	–	1

* У зв'язку з військовими діями у рамках антитерористичної операції не розглядаються міжнародні функції Донецька.

British American Tobacco, British Petroleum, Coca-Cola, Danone, Hewlett-Packard, Huawei, Kraft Foods (Mondelez International), McDonalds Corporation, Metro Cash&Carry, Nestlé, Nokia, PepsiCo, Procter&Gamble, Samsung, Shell, Siemens, SUN Inbev, Toyota, Unilever.

В Україні також функціонують вітчизняні ТНК:

- транснаціональна автомобільна компанія УкрАвто: найбільший виробник автомобілів, дистрибутор і постачальних сервісних послуг. Компанія виробляє, імпортує та експортує різні види автомобілів. До компанії входять заводи з виробництва автомобілів (два в Україні, два в Польщі), заводи з виробництва комплектуючих (10 в Україні і 12 у Польщі), сервісні центри (222 в Україні та 192 в Польщі), мережа АЗС УкрАвто, митно-ліцензійні склади тощо;

- корпорація «Індустріальний Союз Донбасу», що є однією з найбільших транснаціональних компаній із виробництва сталі. Вона здійснює поставки близько 3 тис. клієнтам у понад 40 держав світу. У корпорацію входять «ВАТ Дніпропетровський трубний завод», «ВАТ Дніпровський металургійний комбінат ім. Дзержинського» та ще 6 інших комбінатів, які розміщені в Україні, Угорщині, Польщі та Росії;

- фінансово-промислова група «Систем Кепітал Менеджмент». Її діяльність сконцентрована в чотирьох основних сферах: металургія і видобування вугілля; виробництво електроенергії; банківська справа та страхування; телекомунікації. Вона володіє та управляє також ще багатьма активами (нерухомість, медіа-бізнес, роздрібна торгівля, машинобудування та інше) та компаніями у країнах ЄС і у Швейцарії;

- кондитерська корпорація «Roshen» разом із корпораціями та підприємствами «Богдан», «Агропродінвест», «Ленінська кузня», «ІСТА», «Укравтозапчасть», «Рідна марка», «5 канал» та іншими

активами входять до складу груп «Укрпромінвест». Корпорація має власність у Росії й Литві.

Ці та багато інших компаній у процесі своєї господарської та організаційної діяльності суттєво посилили міжнародні функції провідних міст України.

Висновки

Наведене дає підстави стверджувати, що провідні міста за роки незалежності України сформували та посилили свої міжнародні функції.

Спираючись на досвід С. Розенблат щодо виділення міжнародних функцій [28] і враховуючи наявність об'єктів, які виконують різноманітні функції, відзначимо, що в провідних містах України:

- функціонують представництва різного рівня зарубіжних держав, які сприяють здійсненню ділових, економічних, культурних, торговельних та інших видів зв'язків;

- у містах функціонують представництва іноземних компаній, яким місцеві органи влади сприяють у здійсненні внутрішньої та зовнішньої діяльності;

- провідні міста держави мають налагоджене транспортне сполучення, що дозволяє здійснювати перевезення пасажирів і товарів наземним і повітряним транспортом;

- міста мають кілька відомих університетів, у яких навчаються іноземці, що є носіями інформації про Україну та про держави, з яких вони прибули;

- в останні роки розбудовано мережу готелів для проживання іноземних фахівців і короткочасного перебування ділової еліти, а також створено сприятливі умови для найму приміщень різного призначення;

- функціонують заклади культури, науки і спорту, що сприяють проведенню різних заходів регіонального, державного та європейського значення.

Отже, в Україні, як незалежній державі, міжнародні функції значно посилились, а в провідних містах сформовані міжнародні функції. Ці обставини

сприяють економічному і культурному розвитку основних міст держави та є запорукою її входження до Європейського Союзу.

Література

1. Баранцев П.П. Міста України в контексті процесу глобалізації. – Київ: Номуро, 2010. — 104 с.
2. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм. XV-XVIII вв.: в 3-х т. – Москва: Прогресс, 1992. – Т. 3. *Время мира.* – 678 с.
3. Воронін І.М. Формування глобальних міст як результат впливу процесів глобалізації й інформатизації на систему розселення // Уч. записки Таврического нац. ун-та ім. В.И. Вернадского. Сер.: Географія. – Т. 22 (61), № 2. – 2009. – С.167-172.
4. Глобальный город: теория и реальность / под ред. Н.А. Слуки. — Москва: ООО «Аванглион», 2007. – 243 с.
5. Город в контексте глобальных процессов / под ред. И.И. Абылгазиева, И.В. Ильина, Н.А. Слуки. – Москва : Изд-во МГУ, 2011. – 448 с.
6. Денисенко О.О. Процеси метрополізації та перспективи їх розвитку в Україні : автореф. дис ... канд. геогр. наук : 11.00.02; НАН України. Ін-т географії. – Київ, 2010. – 23 с.
7. Дунаев И. В., Кирюхин А. М. Позиционирование Харькова как нового мирового города в Восточной Европе // *Економічний часопис-XXI.* – 2012. – № 7-8. – С. 68-70.
8. Изменения городского пространства в Украине / под ред. Л.Г. Руденко. – Киев.: Реферат, 2013. – 160 с.
9. Костюченко А.С. Подходы к географической типологии городов стран Бенилюкса // *Вопросы экономической и политической географии зарубежных стран.* – Вып. 17. *Меняющаяся география зарубежного мира.* – Москва – Смоленск: Ойкумена, 2007. – С. 146-162.
10. Кузнецов С.Г., Ананян І.І., Богак Л.М. Територіальне планування і розвиток міст. – Донецьк: Норд-Прес, 2008. – 335 с.
11. Курасов А.В. Формирование глобальных городов в разных географических условиях : автореф. дис. ... канд. геогр. наук: 25.00.24; Ин-т географии РАН. – Москва. : [б. и.], 2009. – 25 с.
12. Курасов А.В., Тревиш А.И. Постиндустриальная экономика и глобальные города // *Шестые сократические чтения. Постиндустриальная трансформация социального пространства России (г. Углич, 16—20 сентября 2005 г.)* / под ред. В.А.Шупера: сб. науч. докладов. – Москва: Эслан, 2006. – С. 39-60.
13. Маруняк С.О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України / наук. ред. Л. Г. Руденко. – Київ: Реферат, 2007. – 224 с.
14. Мезенцев К.В., Мезенцева Н.И. Пространственные социально-экономические изменения в Киеве и агломерации // *Вестник АРГО.* – 2012. – № 1. – С. 109-123.
15. Національний атлас України / наук. ред. Л. Г. Руденко. – Київ: ДНВП “Картографія”, 2007. – 840 с.
16. Пleshкановская А.М., Савченко Е.Д. Города и эпохи / науч. ред. Г.И.Фильваров. – Киев: Ин-т урбанистики; Логос, 2011. – 229 с.
17. Слука Н.А. Градоцентрическая модель мирового хозяйства. – Москва: Пресс-Соло, 2005. – 168 с.
18. Слука Н.А. Геодемографические феномены глобальных городов. – Смоленск: Ойкумена, 2009. – 317 с.
19. Чернова Г.В., Касянчук Ю.В. Глобальні міста та сучасні тенденції їх розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/17_PMN_2014/Geographia/9_172066.doc.htm
20. Фильваров А., Пleshкановская А. Глобальные города — новая ступень урбанизации мира // *Досвід та перспективи розвитку міст України: зб. наук. пр.* – 2009. – № 17. – С. 27-41.
21. Derudder B., Taylor P. J., Witlox F., Catalano G. Hierarchical tendencies and regional patterns in the world city network: a global urban analysis of 234 cities // *Regional Studies.* – 2003. – Vol. 37, issue 9. – P. 875–886.
22. Friedmann J., Wolff G. World city formation: an agenda for research and action // *International Journal of Urban and Regional Research.* – 1982. – Vol. 6, issue 3. – P. 309-344.
23. Friedmann J. The world city hypothesis // *Development and Change.* – 1986. – Issue 4. – P. 12-50.
24. Ghorra-Gobin C. Une ville mondiale est-elle forcément une ville globale ? Un questionnement de la géographie française // *L'information géographique.* – 2007. – Vol. 71, № 2. – P. 33-42.
25. *Global Cities, Present and Future* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.atkearney.com/research-studies/global-cities-index/full-report>
26. Kirsch J. Hauptstadt. Zum Wesen und Wandel eines nationalen Symbols. – Münster : LIT, 2005. – 79 s.
27. Laporte A. Le modèle spatial de la capitale allemande // *Mappemonde.* – 2013. – № 109– [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://mappemonde.mgm.fr/num37/mois/moi13102.html>
28. Rozenblat C. Les entreprises étrangères dans les villes françaises // *Annales de Géographie.* – 1991. – Т. 100, № 559. – P. 295-311.
29. Vacchiani-Marcuzzo C. Mondialisation et système de villes : les entreprises étrangères et l'évolution des agglomérations sud-africaines. – Paris : Université Paris 1, 2005. – 361 p.
30. The Remarkable Legacy of Peter Hall's (1966) The World Cities [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lboro.ac.uk/gawc/rb/rb423.html>
31. The World According to GaWC 2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.lboro.ac.uk/gawc/world2012t.html>

References

1. Barantsev P.P. (2010). *Cities of Ukraine in the context of globalization*. Kyiv: Nomuro.
2. Braudel F. (1992). *Material civilization, economics and capitalism. XV-XVIII centuries*: 3 Vols. Moscow: Progress, T. 3. World time.
3. Voronin I.M. (2009). *Formation of global cities as a result of globalization and informatization impact on the settlement system*. Study notes Tavrian Nat. University after V.I. Vernadsky. Series: Geography, 22 (61), 2, 2009.
4. *The Global City: theory and reality*; Ed. N.A. Sluka (2007). Moscow: ООО «Avanglion».
5. *City in the context of global processes*; Ed. I.I. Abylgazieva, I.V. Ilyin, N.A. Sluka (2011). Moscow: Moscow University Publishing.
6. Denisenko O.O. (2010). *Metropolisation processes and prospects of their development in Ukraine*: Author. Thesis ... candidate. Geography Sciences: 11.00.02; Ukraine National Academy of Sciences. Institute of Geography. - Kyiv: B. v., 2010.
7. Dunaev I.V., Kirukhin A.M. (2012). Positioning of Kharkov as a new world city in Eastern Europe. *Ekonomichny chasopis-XXI*, 7-8, 68-70.
8. *Changes of the urban space in Ukraine*; Ed. L.G. Rudenko (2013). Kiev. Essay.
9. Kostiuchenko A.S. (2017). Approaches to geographical typology of cities in the Benelux countries. *Issues of economic and political geography of foreign countries, 17. The changing geography of the foreign world*. Moscow - Smolensk: Oikumena, 146-162.
10. Kuznetsov S.G., Ananyan I.I., Bohak L.M. (2008). *Territorial planning and city development*. Donetsk: Nord-Press.
11. Kurasov A.V. (2009). *Formation of global cities in different geographical conditions*: Author. dis. ... to. Geogr. n. : 25.00.24; Institute of Geography RAS. Moscow.
12. Kurasov A.V. Tretyshin A.I. (2006). Post-industrial economy and global cities. *Sixth Socratic reading. Postindustrial transformation of the social space of Russia* (Uglich, 16-20 September 2005); Ed. V.A. Shuper: Coll. scientific presentations, 39-60.
13. Marunyak Ye.O. (2007). *Globalization and its impact on the development of Ukraine regions*; Sci. editor L.G. Rudenko. Kyiv: Thesis.
14. Mezentsev K.V., Mezentseva N.I. (2012). Spatial socio-economic changes in Kiev and agglomeration. *ARGO Herald*, 1, 109-123.
15. *The National Atlas of Ukraine*; Sci. editor L.G. Rudenko (2007). Kyiv: DNVP «Mapping».
16. Pleshkanovskaya A.M., Savchenko E.D. (2011). *Cities and epochs*; scientific Ed. G.I. Filvarov. Kiev: Institute of Urbanistics; Logos.
17. Sluka N.A. (2005). *Citycentric model of the world economy*. Moscow: Press-Solo.
18. Sluka N.A. (2009). *Geodemographic phenomena of global cities*. Smolensk: Oikumena.
19. Chernov G.V., Kasyanchuk Y.V. (2014). *Global cities and modern trends in their development*: http://www.rusnauka.com/17_PMN_2014/Geographia/9_172066.doc.htm
20. Filvarov A., Pleshkanovskaya A. (2009). Global cities - a new stage of the world urbanization. *Experience and prospects of Ukrainian cities development*: Coll. Sci. works, 17, 27-41.
21. Derudder B., Taylor P. J., Witlox F., Catalano G. (2003). Hierarchical tendencies and regional patterns in the world city network: a global urban analysis of 234 cities. *Regional Studies, Vol. 37, issue 9*, 875-886.
22. Friedmann J., Wolff G. (1982). World city formation: an agenda for research and action. *International Journal of Urban and Regional Research, Vol. 6, issue 3*, 309-344.
23. Friedmann J. (1986). The world city hypothesis. *Development and Change, Issue 4*, 12-50.
24. Ghorra-Gobin C. (2007). Une ville mondiale est-elle forcément une ville globale ? Un questionnement de la géographie française. *L'information géographique, Vol. 71, 2*, 33-42.
25. Global Cities, Present and Future: <http://www.atkearney.com/research-studies/global-cities-index/full-report>
26. Kirsch J. (2005). *Hauptstadt. Zum Wesen und Wandel eines nationalen Symbols*. Münster : LIT.
27. Laporte A. (2013). Le modèle spatial de la capitale allemande. *Mappemonde. 109*: <http://mappemonde.mgm.fr/num37/mois/moi13102.html>
28. Rozenblat C. (1991). Les entreprises étrangères dans les villes françaises. *Annales de Géographie, T. 100, № 559*, 295-311.
29. Vacchiani-Marcuzzo C. (2005). *Mondialisation et système de villes : les entreprises étrangères et l'évolution des agglomérations sud-africaines*. Paris : Université Paris 1.
30. The Remarkable Legacy of Peter Hall's (1966) The World Cities: <http://www.lboro.ac.uk/gawc/rb/rb423.html>
31. The World According to GaWC (2012): <http://www.lboro.ac.uk/gawc/world2012t.html>